

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) toimeenpano vuonna 2025

YTLTK 11.12.2024 § 79
675/11.00.02/2024

1.1.2026 voimaan tuleva eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2024. Lain tarkoituksena on turvata perustasoisten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta keskeisten eläinlääkäripalvelujen saatavuus koko maassa. Koska kyse on kansalaisille tärkeiden taloudellisten palveluiden turvaamisesta julkisilla varoilla, Suomen valtio on neuvotellut Euroopan Unionin kanssa lain sisällöstä. Jos markkinoiden toiminta on puutteellista, mutta viranomaisen haluaa turvata kaikissa olosuhteissa kansalaisille tärkeän palvelun saatavuuden, voidaan tietyin ehdoin soveltaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, eli ns. SGEI:tä koskevaa valtioneuvoston päätöstä.

Yleisesti käytetty SGEI-lyhenne tulee englanninkielisistä sanoista Services of General Economic Interest. Mitä tahansa palvelua ei voida turvata SGEI-sääntelyllä, vaan kyse on oltava kansalaisille tärkeästä tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävästä palvelusta. Neuvotteluprosessin tuloksena lemmikkieläinten kiireettömiä palveluita koskevaa ns. SGEI-palveluvelvoitetta ei voida asettaa koko maahan yhtäläisenä, vaan tarvitaan alueelliset SGEI-ratkaisut.

Eläinlääkintähuoltolain 8§ sisältää luettelon yleisen edun kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista, osoittamassa kunnallisen järjestämismenestyksen enimmäislaajuutta.

*Yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka turvataan tarvittavilta osin julkisen järjestämismenestyksen kautta, ovat:*

- 1) *yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;*
- 2) *kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;*
- 3) *eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;*
- 4) *rokotus;*
- 5) *loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;*
- 6) *suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaatimus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;*
- 7) *sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;*
- 8) *lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille;*
- 9) *kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;*
- 10) *sairaana eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;*

11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksumahaleikkaus;

12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;

13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;

14) eläimen lopetus.

Järjestämisvastuun todellinen laajuus määräytyy alueellisten tarpeiden perusteella ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolaissa säädetyt kriteerit. Luettelon rajoissa tulee järjestää palvelut tuotantoeläimille sekä kiireellinen eläinlääkäriapu kaikille eläimille. Muut luettelon palvelut tulee järjestää, jos se on tarpeen palveluiden riittävän ja kohtuuhintaisen saatavuuden tai eläinlääkintähuollon tehtäväkokonaisuuden (erityisesti 24/7 päivystyksen) hoidon turvaamiseksi.

Kunta voi lisäksi kuntalain yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä tarjota lakisääteisen järjestämisvastuun ulkopuolella olevia palveluita, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi palvelukokonaisuuden järjestämiseksi ja esim. markkinapuutosalueilla. Pääsääntöisesti tällaiset palvelut tulee kuitenkin hinnoitella markkinaperusteisesti, paitsi tietyin edellytyksin markkinapuutosalueilla. Luettelosta puuttuvat esim. kaikki tällä hetkellä alueella tehtävät akuutit ja kiireettömät leikkaukset, hammashoidot ja diagnostiset kuvantamiset (röntgen, ultraääni).

Komission SGEI-päätöksen (2012/21/EU) mukaan kunta asettaa SGEI-velvoitteen ”toimeksiannolla” yhdellä tai useammalla asiakirjalla. Kunnallinen päätös eläinlääkäripalveluja koskevan järjestämisvastuun määrittelystä muodostaisi SGEI-toimeksiannon. Toimeksiannossa tulee olla viittaus SGEI-päätökseen. Kuntien tai yhteistoiminta-alueiden tulee laatia jatkossa ns. SGEI-raportti kahden vuoden välein. Raportti laaditaan takautuvasti, jolloin ensimmäinen raportti toimitettaisiin v. 2027 lopussa. Raporttiin sisällytetään perustelut, miksi palveluja tuetaan, sekä palvelujen tukea, toimeksiannon muotoa ja eräitä muita komission päätöksessä 2012/21/EU vaadittuja tietoja.

Eläinlääkintähuoltolain (33§) mukaan kunnan järjestämisvastuuseen kuuluviin eläinlääkäripalveluihin sovelletaan

1) Kilpailulain (948/2011) velvoitetta erillisen kirjanpidon pitämisestä toiminnasta, jota kunta harjoittaa kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kunnan kaiken tällaisen toiminnan vuotuinen liikevaihto on vähintään 40 000 euroa.

2) Laissa eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta (19/2003) säädetään SGEI-palveluja tuottavan yrityksen velvollisuudesta erilliskirjanpitoon ja eriyttämislaskelman laatimiseen, tietojen säilyttämiseen ja tietojen antoon ministeriölle ja muulle viranomaiselle, avoimuusperiaatteen mukaan. Avoimuusvelvoitteet ulottuvat uuden eläinlääkintähuoltolain mukaan myös tietoihin em. palveluja koskevista kunnaneläinlääkärintuloista. **Kunnan vastuulla on koota nämä tiedot.** Käytännössä kuntien on laadittava eriyttämislaskelma, koska erilliskirjanpito vaatimuksen alaraja on 40

miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 aikana ympäristöterveyspalveluissa on arvioitava palvelutarve, selvitettävä alueellinen markkinatilanne ja päätettävä oman tuotannon ylläpitämisen tarpeet. Järjestämisvastuuden laajuudesta, palveluvalikoimakokonaisuudesta ja järjestämistavasta on tehtävä päätökset. Samoin on päätettävä palvelujen hinnoittelusta (markkinaperusteinen – ei-markkinaperusteinen) sekä huolehdittava siitä, että edellytykset raportointiin ja kirjanpitoon ovat olemassa.

Valmistelija	Ympäristöterveysjohtaja Hanna Nurmi
Esittelijä	Ympäristöterveysjohtaja Nurmi Hanna Kemijärvi
Päätösehdotus	Ympäristöterveyslautakunta merkitsee tiedoksi pykälän sisällön.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.